

VM:lle ja STM:lle annettava lausunto hallituksen esitysluonnoksesta maakuntalaiksi, soten järjestämislainsäädännön lakimuutoksiin

KH § 181

(valm. Tuija Aarnio)

Valtiovarainministeriö ja Sosiaali- ja terveysministeriö pyytävät lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Lausunnot tulee toimittaa viimeistään 9.11.2016.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveystaloudesta kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamista rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaantulusta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi tarkoitetaan kuntiin jäljelle jäävien peruspalvelujen osalta säätää uusi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrostä maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:
<http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi: Kajaanin kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi: Tuija Aarnio

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot: tuija.aarnio@kajaani.fi, os. Pohjolankatu 13, 87100 Kajaani

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä: 1.11.2016

Toimielimen nimi: Kajaanin kaupunginhallitus

Onko vastaaja*

X kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomaisen

järjestö
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta maakunnille parantaa alueiden ja kansalaisten välistä yhdenvertaisuutta. Valmisteltavana olevalla palvelujen valinnaisvapausmallilla on suuri merkitys tavoitteen toteutumiselle. Valinnanvapausmalli tulee valmistella siten, että se ei johda väestön hyvinvointi- ja terveyserojen lisääntymiseen. Myös harvaanasutuilla seuduilla tulee varmistaa palvelujen saatavuus ja kokonaistehokkuus. Kansalaisille annettavan palvelulupauksen sisältö määrittää pitkälle kustannuskehityksen suunnan.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Kainuun hallintokokeilussa luodun laajan sote-integraation kokemusten mukaan kustannussäästöt saadaan aikaan erityisesti palveluketjujen integraatiolla (koko palvelutuotanto on samalla järjestäjällä ja tuottajalla). Integraation avulla eri toimijoiden osioimintoihin vähenee huomattavasti ja asiakkaiden kokonaisvaltainen huomioiminen yksinkertaistuu.

Valmisteilla oleva valinnanvapausmalli tulee toteuttaa niin, että koko uudistuksen tavoitteena ja lähtökohtana oleva kokonaisvastuu asiakkaan tarpeiden mukaisesta hoidosta ja tuesta on palvelujen järjestämisestä vastaavan tahon hallinnassa.

Taloudellinen ohjaus tulee tapahtua julkisen talouden suunnitelman sekä maakuntaohjelman tavoitteiden ja keinojen kautta vuosittain, ei perinteisellä säädösohjauksella.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Perustettavissa maakunnissa on kysymys kuntia suuremmista itsehallintoalueista. Esityksen lainsäädäntö kuitenkin rajoittaa alueen it-

sehallintoa huomattavasti. Esityksen mukaan valtio osoittaisi maakunnille rahoituksen ja määrittäisi hyvin tarkkaan myös maakuntien hallinnollisen rakenteen, palvelujen tuottamisen muodot ja ohjaisi säännöksillä jopa operatiivista toimintaa.

Valtionohjauksen tulee keskittyä poliittisesti strategisiin kysymyksiin. Palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulee jättää maakuntien päätösvaltaan.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Esityksen hallinnolliset säännökset vastaavat pitkälti kuntalain säännöksiä ja antavat hyvän pohjan maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle.

Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisvelvoitteineen asettaa erittäin suuria vaikeuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle. Kainuussa tämä johtaa täysin vastoin uudistuksen tavoitetta palvelujen disintegraatioon.

Maakunnan toimiala

Kunnilla on itsehallinnollinen yleinen toimivalta hoitaa tehtäviä, jotka eivät kuulu muille tahoille ja jotka kunnat katsovat perustelluksi ottaa hoidettavakseen. Valtakunnallisesti ei voi olla kahta, kunta- ja maakuntatasolla, toimivaa yleistä toimivaltaa omaavaa organisaatiota. Yleinen toimivalta täytyy säilyttää kunnilla ja maakunnan tehtävät määritellä lainsäädännöllä.

Ehdotuksen säännökset maakunnan toimialasta ovat hyväksyttävät.

Kunnan ja maakunnan yhteistoiminta

Lain tulee mahdollistaa maakunnan ja kuntien yhteistyö samalla tavoin, kuin kuntien yhteistyö on mahdollistettu. Maakunnan mahdollisuus ottaa kuntien kanssa sopien hoitaakseen tehtäväaloihinsa liittyviä tehtäviä on hyvä. Sopimuksellisuuden ehto kaikkien maakunnan kuntien mukanaolosta ei ole kuitenkaan tarpeen, sillä se ei ota huomioon eroavaisuutta maakuntien keskuskaupunkien ja pienempien

kuntien kantokyvyssä palvelujen hoitamisessa. Siksi sopimuksellisuuden mahdollisuutta tulee laventaa siten, että maakunta voi sopia tehtävälaihiinsa liittyvien muiden tehtävien hoitamisesta useamman kuin yhden toiminta-alueensa kunnan kanssa, edellyttäen että mukana olevat kunnat osoittavat siihen maakunnalle rahoituksen.

Maakuntien palvelukeskukset

Esityksen luonnokset valtakunnallisista palvelukeskuksista tulee valmistella uudelleen ja tehdä eri järjestämisvaihtoehdoista perusteelliset arvioinnit. Arvioinnissa tulee huomioida tällä hetkellä jo useat valtakunnalliset tai muutoin laaja-alaiset toimijat.

Valtakunnalliset palvelukeskukset tulee perustaa vain niihin toimintoihin, joilla on kokonaistehokkuuden kannalta valtakunnallista tarvetta ja joiden järjestäminen edellyttää tiukkaa yhteistä ohjausta. Maakuntien itsehallinnollinen asema edellyttää, että niillä on päätösvaltaa toimintojensa järjestämisessä.

Toimitila- ja kiinteistöhallinnossa esityksen mukaan kuntien omistamat rakennukset jäävät niiden omistukseen jatkossakin. Valtakunnallinen toimitilayhtiö vastaisi maakuntien omistukseen siirtyvien, nykyisin lähinnä sairaanhoitopiirien omistamasta kiinteistökannasta. Toimitilojen osalta valtakunnallinen keskittäminen tai alueelliset toimitilayhtiöt ovat perusteltuja.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen keskittämiselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa usean tukipalveluyksikön mallilla. Yhden kansallisen tukipalveluyksikön sijaan tulee mahdollistaa usean talous- ja henkilöstöhallinnon toimijan malli, joilta maakunnat hankkivat tukipalvelunsa.

Yhteishankinnoissa tulee hyödyntää jo olemassa olevia valtakunnallisia ja paikallisia hankintaorganisaatioita ja mahdollistaa kuntien ja maakuntien volyymien yhteishyödyntäminen. Kuntaliitto mm. toteaa, että yhteishankintojen palvelukeskuksella hajotetaan maakuntien ja kuntien yhteistä hankintavolyymiä. Näin tulisi tapahtumaan Kainuussakin, kun kuntien, sote-kuntayhtymän, maakuntaliiton ja ev.lut. seurakuntien maakunnallinen hankintarengas purkautuisi. Valtakunnallinen hankintatoimi vaarantaisi paikallisten yritysten mahdollisuudet päästä mukaan volyymiltaan merkittäviin hankintoihin. Linjaus on vastakkainen juuri uusitun hankintalain paikallisen yritystoiminnan mahdollisuuksia parantaviin tavoitteisiin nähden.

Maakuntien hankintatoimeen voi olla tarpeen valtakunnallinen ylätason hankintatoimintaa koordinoiva toimija/palvelukeskus, joka tarjoaa hankintatoimen asiantuntijapalveluja. Sen organisoinnin tulisi olla kevyt ja toimintatapa verkostomainen, tukeutuen nykyisten hankintayksikköjen asiantuntijuuteen.

Tieto- ja viestintätekniisten palveluiden valtakunnallinen kehittäminen, organisointi ja yhteiskäytettävyys on koko uudistuksen keskiössä pyrittäessä toimintojen tehostamiseen ja palvelujen integrointiin. Kansallisesti yhteiset ICT-palvelut voidaan organisoida useamman toimijan verkostomallilla, jota ohjaa kansalliset määrittelyt.

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Maakunnalle esitettyä tehtäväkokonaisuutta voidaan pitää pääosin tarkoituksenmukaisena. Maakunnalle on säädetty 25 lakisäateistä tehtäväaluetta, joita koskeva erityislainsäädäntö on valmisteilla. Jatkovalmistelussa tulee erityisesti huomioida, että maakunnan ja kuntien tehtävät eivät muodostu päällekkäisiksi tai rinnakkaisiksi, vaan toimivaltarajat ovat selkeät.

Maakunnille esitettyjen tehtävien muodostama kokonaisuus on perusteltu, samoin maakunnan yleinen toimivalta rajoitettuna säännöksestä ilmeneviin tehtäväaloihin. Sitä ei tule laajentaa esimerkiksi koulutuksen sektorille, sillä saumaton koulutusketju peruskoulusta korkea-asteelle on keskeinen osa kuntien ja erityisesti keskuskautunkien elinvoimapolitiikkaa. Järjestämislupiin perustuvaa toisen asteen ja korkea-asteen koulutusta ei myöskään tarkastella vain yhden alueen näkökulmasta, vaan osana kansallista koulutuskokonaisuutta ja sen vaikuttavuutta.

ELY-keskusten ja maakuntien liittojen aluekehitystehtävien yhdistäminen maakuntahallintoon on tervetullut ratkaisu, joka yksinkertaistaa kuntien, yritysten ja muiden toimijoiden työtä aluekehittämisen käytännön saralla. Samalla sen tulee nivoa alueiden omaehtoinen kehittäminen kiinteäksi osaksi kansallista aluekehittämistä. Tämä rajapinta ei ole ollut toimiva nykyisin. Kajaanin kaupunki esitti jo Kainuun hallintokokeilun aikana tällaista valtionhallinnon ja maakuntaliiton aluekehityspalvelujen synergista yhdistämispilottia Kainuussa.

Julkisten kasvupalvelujen tuottamisvastuun osoittaminen kunnille, yrityksille tai muille yhteisöille on oikea ratkaisu. Kainuussa kuntien yhteinen elinkeinoyhtiö on luonteva yrityksille suunnattujen kasvupalvelujen tuottaja, mikäli alueelta ei löydy siihen kokonaisvaltaista yksityistä ratkaisua.

Liikennejärjestelmän suunnittelun ohella maakuntiin olisi luontevaa siirtää alueellisen tienpidon tehtävät. Koska maantieverkko on laaja kokonaisuus, joka yhdistää eri alueita, niin sen kehittäminen tulisi soveltuvalla tavalla nivoa osaksi maakuntien keskinäistä yhteistyötä.

Pelastustoimi tulee järjestää 18 maakunnan alueella eikä keskittää sitä 5 suuralueelle. Pelastuslaitoksen mahdollisuus toimia ensihoidon palveluntuottajana on turvattava.

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- a. **kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoimisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. **ei (avotila)**
- e. ei kantaa (avotila)

Esitys maakunnan palvelulaitoksesta tulee muuttaa. Kunnissa epäonnistuneeksi todettua tilaaja-tuottajamallia ei tule tuoda pakollisena mallina uudistukseen. Esitetty malli luo esteitä toiminnan johtamiselle sekä maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle.

Palvelulaitosta koskevien ehdotusten taustalla on tarve tehdä palvelutuotannon talous- ja kustannusrakenne läpinäkyväksi. Tämä tavoite voidaan saavuttaa edellyttämällä palvelutuotannon talouden eriyttämistä ja kustannuksien läpinäkyvyyttä siten, että niitä voidaan vertailla muiden palveluntuottajien kustannusrakenteisiin.

Ehdotettu malli kaventaa demokratiaa ja vaaleilla valitun maakuntavaltuuston valtaa tekemällä demokratian toteutumisesta välillistä.

8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- a. kyllä (avotila)

- b. **kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Valtiolta tulevan rahoituksen yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä. Tämä on välttämätöntä maakuntien itsehallinnon toteutumisen kannalta. Yleiskatteellisuus tulee säilyttää, eikä mitään osaa rahoituksesta saa ns. korvamerkitä tiettyihin menoihin tulevaisuudessakaan.

Alijäämän kattamisvelvollisuutta ja kriisimaakuntakriteerejä tulee väljentää ja niiden aikajännettä pidentää realistisemmaksi.

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. **kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Suurempiin kokonaisuuksiin koottuja palveluja koskeva vastuu ja päätösvalta on ongelmallinen. Maakunta, jonka tehtäväksi jokin palvelu on osoitettu, vastaisi mm. palvelun tarpeen, määrän ja laadun määrittelystä sekä palvelun tuottamisesta. Muilla maakunnilla ei olisi ao. palveluihin muuta päätösvaltaa kuin valtuustokausittain laadittava yhteistyösopimus, eivätkä ne saisi hankkia näitä palveluja muualta. Säännöstä tulee muuttaa siten, että kaikilla yhteistyöhön osallistuvilla maakunnilla on palveluista päättämiseen todellinen mahdollisuus.

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila)**
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Maakuntien laatiman yhteistyösopimuksen sitovuus sopijaosapuolten kesken on perusteltua. Eesityksen mukaan valtiolle annetaan toimivaltaa päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta. Valtion toimijoiden laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivallat ohjata maakuntien operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa eivät ole maakunnallisen itsehallinnon mukaisia. Valtioneuvoston toimivalta yhteistyösopimuksesta päättämiseen tulee poistaa.

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila)**
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Koko uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää asiakaslähtöisen integraation toteutumista sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti. Keskeistä on mm. Kainuun hallintokokeilussa toteutettu perus- ja erityistason palvelujen syvä ja laaja integraatio sekä sosiaali- että terveystalvissa.

Uudistuksen kokonaisuuteen sisällytetyt valinnanvapaus, monituottajamalli ja yhtiöittämisvelvoite vaarantavat integraation toteuttamisen. Eesityksen mukaisesti hallinnollisesta ohjauksesta siirryttäisiin omistajaohjaukseen, sopimusohjaukseen ja markkinaohjaukseen. Kun tähän lisätään vahva valtion ohjaus, kokonaisuuden hallinta palvelujen järjestämisessä tulee olemaan erittäin monimutkaista. Esiitetty malli vaarantaa asiakaslähtöisen palvelujen yhdistämisen, sillä vastuu hoitoketjujen toimivuudesta ja palveluohjauksesta on hankala toteuttaa.

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystalvissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)

- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)**
- e. ei kantaa (avotila)

Maakunnan palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulee kohdistua ainoastaan strategisiin tavoitteisiin ja maakuntien välisen työnjaon kannalta strategisiin kohteisiin. Valtiolla ei tule olla oikeutta puuttua maakuntien operatiiviseen toimintaan.

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)**
- e. ei kantaa (avotila)

Pakottavan tilaaja-tuottajamallin tuominen lainsäädäntöön kaventaa maakunnan itsehallinnollista päätöksentekoa ja vaarantaa koko uudistuksen tavoitteena olevan asiakaslähtöisen palvelujen integraation tekemällä kokonaisuuden hallinnasta hyvin vaikeaa.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettua laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)**
- e. ei kantaa (avotila)

Valinnanvapaus ja siihen liittyvä yhtiöittämisvelvoite aiheuttaa vaikeuksia mm. palvelujen integraation, asiakkaiden hoitoketjujen hallinnan, asiakastietojen laajan ja turvallisen yhteiskäytön ja julkisen vallan käytön kannalta.

Yhtiöittämisvelvoitteesta tulee luopua ja toteuttaa valinnanvapaus esim. palvelusetelijärjestelmällä.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

- a. **kyllä (avotila)**
- b. ei (avotila)
- c. ei kantaa (avotila)

18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila)**
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Maakunnan liitto asettaa virkamiehistä koostuvan väliaikaisen valmistelutoimielimen laissa mainittujen viranomaisten sopimusten mukaisesti. Väliaikainen valmistelutoimielin toimii siihen saakka, kunnes maakuntavaltuustot aloittavat toimintansa 1.3.2018.

Vaikkakin väliaikaisen valmistelutoimielimen päätehtävänä on erilaiset selvitys- ja valmistelutoimet, on sillä myös rajoitettua päätösvaltaa. Tämän vuoksi toimielimessä tulee olla poliittinen edustavuus maakuntaliitosta.

20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. **kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

a. kyllä (avotila)

b. kyllä pääosin (avotila)

c. **ei pääosin (avotila)**

d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Kuntien omistukseen jäävien sote-kiinteistöjen osalta tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu näihin kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla vähintään 5 vuotta, jotta kunnille jää aikaa varautua palveluverkon muutoksiin. Kiinteistöjen käyttöön mahdollisesti kohdistuvat käyttörajoitukset ja niihin liittyvät valtionosuuspalautusvelvoitteet tulee purkaa.

Tyhjilleen jäävien kiinteistöjen taloudelliset vaikutukset tulee korvata kunnille joko erillisavustuksina tai jakamalla riskit kunnan, maakunnan ja valtion kesken.

23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

a. kyllä (avotila)

b. kyllä pääosin (avotila)

c. **ei pääosin (avotila)**

d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

Kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruudesta 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Kunnat eivät vuonna 2019 saisi korottaa tuloveroprosenttiaan lainkaan ja siirtymäaikana vuosina 2020 - 2021 veroprosenttia voitaisiin korottaa enintään 0,5 - 1,0 prosenttiyksiköllä vuoteen 2019 verrattuna.

Kuntien oikeus kerätä tuloja veroina on kunnallisen itsehallinnon olennainen osa. Uudistuksen johdosta kuntien tulot laskevat suhteessa velkoihin ja rajoitukset saattavat johtaa myös lainojen korkojen nousuun.

Kuntien oikeutta päättää veroprosenttinsa suuruudesta ei saa rajoittaa.

24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. ei (avotila)**
- c. ei kantaa (avotila)

Mikäli yhtiöittämisvelvoite asetetaan, tulee sille taata riittävä toimeenpanoaika. Yhtiöittämiselle tulee varata aikaa vuoden 2022 loppuun.

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)**
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Valtionrahoitukseen perustuva malli antaa esitysluonnoksen mukaan valtiolle liian tiukan ja yksityiskohtaisen ohjausvallan.

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a) kyllä (avotila)
- b) kyllä pääosin (avotila)
- c) ei pääosin (avotila)**
- d) ei (avotila)
- e) ei kantaa (avotila)

Rahoitusperusteilla tulee turvata rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen. Alijäämän tiukkaa kattamisvelvoitetta, arviointikriteerejä ja rajoitusta rahoituksen kasvusta tulee valmistella uudelleen.

Lainanoton rajaaminen vain lyhytaikaiseen lainanottoon ei mahdollista välttämättömien investointien rahoittamista.

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotilaa)

Määrittelykriteerit, keskeisimpinä tarveperuste, ovat hyväksyttäviä. Keskeisenä olosuhdetekijänä tulee ottaa huomioon myös harva asutus ja pitkät etäisyydet. Näiden kriteereiden yhteinen painoarvo tulee muuttaa 2 %:ksi.

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?

- a. kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Harva asutus, pitkät etäisyydet ja saavutettavuus on otettava rahoitusmallin jatkovalmistelussa huomioon.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

- a. kyllä (avotila)

- b. **kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtiosuus

33. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 24 §, 27§ 27 b § ja 55§)?

- a. **kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Kuntien valtiosuusjärjestelmään sisältyvät talousmekanismit (muutosrajoitin ja siirtymätasaus) rajoittavat riittävästi kunnille muutoksesta aiheutuvia vaikutuksia.

Valtiosuus uudistuksen kokonaisvalmistelu tulee aloittaa heti.

34. Ovatko valtiosuus kriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 3 §)?

- a. kyllä (avotila)
- b. **kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuus kokonaisuudesta.

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Maakunnan rahoituksen kerääminen valtion verotuksen kautta on vastoin maakuntien itsehallintoa. Järjestelmän kannustavuuden kannalta maakunnan saaman tehokkuushyödyn tulee jäädä alueelle.

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Esityksessä on ehdotettu muutosta kunnallisveroprosenttien sääntelyyn myös uudistuksen jälkeisen ajan osalta niin, että vuodesta 2022 lukien kunnat ilmoittaisivat tuloveroprosenttinsa prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella. Tältä osin ehdotus on kannatettava. Kunnallisveroprosentit tulevat laskemaan uudistuksen seurauksena ja kunnallisverotuksen efektiivisyys paranee vähennyksien siirtyessä nykyistä enemmän valtion verotuksessa tehtäviksi.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädetty Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)**
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

Esitetty Kuntien eläkevakuutus KEVA on luonteva toimija.

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Kaikki sote-palvelut on tuotettu Kainuun hallintokokeilun alusta, vuodesta 2005 lähtien maakunnallisesti ja kaikki palvelut on integroitu sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti.

Uudistuksessa Kajaanin kaupungilta poistuu rahoitusvastuu Sote-kuntayhtymän toiminnasta ja Pelastuslaitos siirtyy maakunnalliseksi toimijaksi.

Uudistuksella ei ole kaupungin toimintaan huomattavia vaikutuksia.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Verotusoikeuden puuttuminen ja tiukka valtionohjaus muodostavat uhan edellytyksille suoriutua tehtävistä. Valtiolla on kuitenkin perustuslain mukainen velvoite huolehtia lainsäädännöllä kansalaisten sote-palvelujen saatavuudesta, joten lain soveltamisen seurauksia tulee seurata tarkasti ja tarvittaessa lakeja tulee muuttaa.

Monikanavarahoituksen purkamiseen ja valinnanvapauslainsäädäntöön liittyvien ratkaisujen puuttuminen ei mahdollista asian lopullista arviointia.

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?

- a. sote-integraatio
- b. talous
- c. hallinto ja johtaminen
- d. **omaisuusjärjestelyt**
- e. **tietohallinto ja ICT**
- f. viestintä ja osallisuus
- g. henkilöstösiirrot
- h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen
- i. muuta, mitä?

Koska sote-palvelut ovat jo maakunnallisesti hoidettuja ja henkilöstösiirrot vähäisiä, tarvitaan tietoa tukipalvelujen organisoimiseksi.

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vaalien toimittaminen

Vaalilakiin esitetään muutoksia, jonka mukaisesti maakuntiin perustetaan maakuntavaalilautakunnat. Lautakuntien tehtävänä on käytännössä vain ehdokasasettelu ja vaalien tuloksen vahvistaminen.

Maakuntavaalit järjestetään jatkossa aina kuntavaalien yhteydessä (v. 2018 TP:n vaalien yhteydessä). Kunnat päättävät ennakoäänestys- ja vaalipäivän äänestyspaikoista, valitsevat ja kouluttavat toimitsijat tehtäviin, huolehtivat äänestyspaikkojen järjestelyistä tietoliikenneyhteyksineen, huolehtivat ennakoäännten ja varsinaisen vaalipäivän äänten laskennasta ja tallennuksesta sekä kuntavaaleissa tarkistavat laskennat ja vahvistavat tuloksen.

Lakiehdotuksen mukaan kunnat vastaisivat maakuntavaaleissa kaikista muista tehtävistä paitsi ehdokasasettelusta ja tuloksen vahvistamisesta.

Kunnat ovat järjestäneet ja tulevat järjestämään vaaleja keskimäärin kerran vuodessa . Maakuntavaalilautakunta asetettaisiin ”vajailla tehtävillä” hoitamaan vaalit yhden kerran neljän vuoden ajanjaksolla.

Kajaanin kaupungin käsityksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista resurssien (osaaminen, tietojärjestelmät, asioiden yhteensovittaminen ym.) tehokkaan käytön kannalta perustaa tällaista erillistä toimielintä yksiä, harvoin pidettäviä vaaleja varten.

Maakuntien keskuskunnat voivat huolehtia kuntavaalien yhteydessä myöskin maakunnallisesta ehdokasasettelusta ja tuloksen vahvistamisesta. Näin toimittiin mm. Kainuun hallintokoikeilun aikana toteutetuissa kaksissa maakuntavaaleissa eikä asiassa esiintynyt ongelmaa.

Kajaanin kaupunki ehdottaa lakiehdotuksesta poistettavaksi määräykset maakunnallisen vaalilautakunnan perustamisesta ja tehtävän osoittamista maakunnan keskuskuntien hoidettavaksi korvausta vastaan.

45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vaalilakiin esitetyt muutokset pykäliin 12 a, 12 b, 31 , 39, 44, 143 b, 143 d, 143 g, 143 l, joissa säädetään maakuntavaalilautakunnan kokoonpanosta ja tehtävistä tulee muuttaa siten, että ao. tehtävät kuuluvat maakunnan keskuskaupungin ja sen keskusvaalilautakunnan tehtäväksi.

Lisätietoja asiasta antaa hallintojohtaja Tuija Aarnio,

p. 044 7100216, sähköposti muotoa etunimi.sukunimi(at)kajaani.fi.

Kaupunginjohtajan ehdotus: Kaupunginhallitus antaa valtiovarainministeriölle ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle esittelytekstin mukaisen lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntaudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Kaupunginhallitus: Seuraavat lisäykset/muutokset tehtiin:
Kysymys 4 Maakuntien palvelukeskukset; Toimitila- ja kiinteistöhallinto. Poistetaan viimeinen lause: *Toimitilojen osalta valtakunnallinen keskittäminen tai alueelliset toimitilayhtiöt ovat perusteltuja.* Lisätään tilalle: *Toimitila- ja kiinteistöhallinnon tehtävien osalta lähtökohtana tulee olla, että maakunnat päättäisivät palvelujensa tuotantorakenteesta sekä sen edellyttämästä toimitilatarpeesta. Maakunnilla tulisi olla oikeus organisoida asiat itsenäisesti ja tarvittaessa yhteistyössä alueen kuntien ja muiden jo olemassa olevien toimijoiden kanssa.*

Kysymys 5 lisätään kappale: Ely-keskuksen ympäristöasioiden tehtäväkokonaisuus on luonteva osa maakuntahallintoa. Esimerkiksi ympäristölupien myöntövaltuuksien pitäminen kunta- ja maakuntatasolla on loogista verrattuna esitettyyn ministeriövetoiseen malliin.

Kaupunginhallitus hyväksyi lausunnon edellä mainituin muutoksin/lisäyksin.

Hannu Juntunen poistui kokouksesta tämän pykälän jälkeen klo 14.50 ja tilalle saapui Jouko Käsmä.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa Kajaanissa 3.11.2016.

Tuija Aarnio
pöytäkirjanpitäjä

OIKAISUVAATIMUS- JA VALITUSKIELTO

§:t 176 - 185, 187

Kuntalain 91 §:n mukaan tähän päätökseen ei voida hakea muutosta.

Kuntalain 91 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta. Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus voidaan tehdä vain kunnan viranomaisen asiaa koskevasta lopullisesta päätöksestä.